

Alicja Zakrzewska-Półtorak

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE W INICJATYWIE INTEGRACJI POLSKI ZACHODNIEJ

Streszczenie: Celem artykułu jest ocena pozycji województwa dolnośląskiego na tle pozostałych regionów Polski Zachodniej oraz wskazanie potencjalnych szans podniesienia jego konkurencyjności dzięki uczestnictwu w tej inicjatywie. W koncepcji integracji tzw. makroregionu Polski Zachodniej uczestniczą, oprócz dolnośląskiego, województwa lubuskie, opolskie, wielkopolskie i zachodniopomorskie. Jest to inicjatywa typu *bottom-up* (oddolna), wychodząca z samorządów tych województw. Ma się ona przyczynić do łatwiejszego pozyskiwania pomocy zewnętrznej na realizację wspólnych projektów oraz do zacieśnienia współpracy, a w konsekwencji do podniesienia konkurencyjności i atrakcyjności makroregionu w wymiarze międzynarodowym.

Słowa kluczowe: województwo dolnośląskie, Polska Zachodnia, strategia, integracja i współpraca przestrzenna.

1. Wstęp

Województwo dolnośląskie, poprzez swoje położenie oraz relacje gospodarcze i pozagospodarcze, jest zaangażowane we współpracę w ramach regionów zarówno zachodniej, jak i południowej części kraju¹. Zacieśnianiu i pogłębianiu współpracy w obrębie tzw. makroregionu Polski Zachodniej ma służyć inicjatywa wdrożenia Strategii Rozwoju Polski Zachodniej 2020. Koncepcja pogłębiania integracji województw zachodnich jest inicjatywą regionalnych władz samorządowych, czyli ideą oddolną (typu *bottom-up*), na którą kładzie się nacisk we wspólnotowych i krajowych założeniach polityki regionalnej do roku 2020². Uczestniczą w niej samorządy

¹ Zob. A. Zakrzewska-Półtorak, *Rozwój regionalny w globalizującej się gospodarce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2012.

² Zob. Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Komunikat Komisji, KOM(2010) 2020, wersja ostateczna, Bruksela, 3 marca 2010; Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: regiony, miasta, obszary wiejskie, doku-

województw: dolnośląskiego, lubuskiego, opolskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego. Celem artykułu jest ocena pozycji regionu dolnośląskiego na tle pozostałych województw Polski Zachodniej oraz wskazanie potencjalnych szans podniesienia jego konkurencyjności dzięki uczestnictwu w tej inicjatywie.

Kierunki krajowego wsparcia dla województwa dolnośląskiego, zawarte w Strategii Rozwoju Kraju 2007–2015, obejmują przede wszystkim: zwiększanie dostępności transportowej, w tym połączeń krajowych także w Polsce Zachodniej (z Poznaniem i Szczecinem), rozwój współpracy przygranicznej, promocję atutów turystycznych i inwestycyjnych regionu za granicą, poprawę jakości środowiska przyrodniczego oraz ochrony przed klęskami żywiołowymi (w tym ochrony przeciwpowodziowej), rozwój transportu wodnego na Odrze, rozwój funkcji metropolitalnych Wrocławia oraz jego obszaru metropolitalnego, a także wsparcie dla walorów naturalnych regionu, m.in. uzdrowiskowych³. Kierunki te są częściowo wspólne dla województw Polski Zachodniej, a współpraca oparta na wspólnej strategii może ułatwić ich wdrażanie.

2. Geneza i rozwój koncepcji integracji województw Polski Zachodniej

Koncepcję formalnej integracji województw Polski Zachodniej zapoczątkował w 2009 r. samorząd województwa dolnośląskiego. Idea utworzenia Strategii Rozwoju Polski Zachodniej 2020 pojawiła się podczas prezentacji założeń Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie na regionalnej konferencji konsultacyjnej we Wrocławiu w październiku 2009 r. Zwrócono wówczas uwagę na potrzebę współpracy wyżej wymienionych województw oraz utworzenia wspólnej strategii rozwoju. Głos ten znalazł swoje odzwierciedlenie w piśmie określającym stanowisko Zarządu Województwa Dolnośląskiego w sprawie Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, przesłanym do Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w listopadzie tego samego roku. Przesłanką stał się zapis w strategii, z którego wynika, że województwa lubuskie i opolskie z uwagi na to, iż wykazują cechy zbliżone do województw włączonych do programu operacyjnego dla Polski Wschodniej, powinny być objęte ponadregionalną strategią rozwoju Polski Północno-Zachodniej⁴.

ment przyjęty przez Radę Ministrów 13 lipca 2010 r., Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 13 lipca 2010.

³ Strategia Rozwoju Kraju 2007–2015, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, listopad 2006, s. 59–65.

⁴ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego..., s. 123.

W inicjatywie na początku uczestniczyły, poza dolnośląskim, województwa lubuskie i zachodniopomorskie, następnie dołączyły do nich wielkopolskie i opolskie. Warto podkreślić, że jest to pierwsza tego typu inicjatywa samorządowa w Polsce, nakierowana m.in. na szeroko zakrojoną współpracę regionów oraz wspólne ubieganie się o dofinansowanie wybranych projektów ze środków Unii Europejskiej lub z budżetu krajowego. Od 2007 r. wdrażano wspomnianą już koncepcję współpracy województw wschodnich (w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007–2013 oraz Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020)⁵, ale była to inicjatywa odgórna – krajowa.

Twórcy Strategii zwracają uwagę na takie cechy makroregionu Polski Zachodniej, jak: bogactwo zasobów endogenicznych mogących stanowić podstawę rozwoju, wysokiej jakości kapitał ludzki stymulujący wdrażanie Strategii, porozumienie wokół wspólnych celów, otwartość społeczeństwa na zmiany i tolerancja wobec różnorodności, rosnąca sprawność administracji publicznej, rosnąca spójność i dostępność terytorialna, lokalizacja obszarów metropolitalnych, w których powstają innowacje. Powinny one, w ich ocenie, ułatwić poszczególnym regionom wyjście z zacofania oraz umożliwić walkę z biedą⁶.

Dnia 1 kwietnia 2010 r. w Zielonej Górze odbyło się pierwsze spotkanie marszałków województw dolnośląskiego, lubuskiego i zachodniopomorskiego, któremu przyświecała idea opracowania strategii dla Polski Zachodniej. 26 sierpnia tego roku w Szczecinie podpisano „Porozumienie w sprawie podjęcia wspólnych prac nad strategią i programem operacyjnym rozwoju Polski Zachodniej”. Dokument ten, poza wymienionymi powyżej, sygnowali też marszałkowie województw wielkopolskiego i opolskiego. W umowie zwrócono przede wszystkim uwagę na zagadnienia dotyczące⁷:

- dostępności komunikacyjnej (transport drogowy, kolejowy oraz rzeczny) i przeciwdziałania peryferyzacji,
- wzmocnienia pozycji we współpracy transgranicznej z landami niemieckimi,
- zaawansowanego wykorzystania technologii telekomunikacyjnych i informacyjnych,
- tworzenia warunków do rozwoju oraz zapobiegania degradacji małych i średnich miast,
- zahamowania negatywnych trendów demograficznych,
- poprawy sytuacji na rynku pracy,
- wspólnych działań w ramach polityki spójności UE na lata 2014–2020.

⁵ Objęto nią województwa: lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie.

⁶ J. Szlachta, W. Dziemianowicz, P. Nowicka, przy współpracy Urzędów Marszałkowskich Województw Dolnośląskiego, Lubuskiego, Opolskiego, Wielkopolskiego i Zachodniopomorskiego, Założenia Strategii Rozwoju Polski Zachodniej, polskazachodnia2020.pl/ekspertyzy.html (6.11.2012, s. 25).

⁷ *Porozumienie w sprawie podjęcia wspólnych prac nad strategią i programem operacyjnym rozwoju Polski Zachodniej*, Szczecin, 26 sierpnia 2010, s. 2–3.

Samorządy podkreślały ponadto, że współpraca powinna dotyczyć także takich obszarów, jak: nauka, związki nauki z gospodarką, planowanie przestrzenne, bezpieczeństwo energetyczne, turystyka⁸. Wizja makroregionu została określona jako „Polska Zachodnia – region dorzecza Odry... otwarty, atrakcyjny, mobilizujący, kreatywny, współpracujący”⁹. Natomiast celem głównym Strategii jest „wykorzystanie potencjału współpracy międzywojewódzkiej dla tworzenia warunków wzrostu konkurencyjności regionów Polski Zachodniej oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów makroregionu w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu, spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską”¹⁰. Cele szczegółowe, zgodnie z wyartykułowanymi problemami, dotyczą: poprawy bezpieczeństwa energetycznego i środowiskowego, poprawy spójności i dostępności komunikacyjnej, rozwoju sieci współpracy naukowej oraz gospodarki opartej na wiedzy, wykorzystania osi rozwoju wzdłuż Odry, rozwoju funkcji metropolitalnych, poprawy współpracy transgranicznej, a także kreowania wspólnego produktu turystycznego¹¹.

3. Województwo dolnośląskie na tle pozostałych województw Polski Zachodniej

Pomimo wysokiej pozycji województwa dolnośląskiego w rozmaitych rankingach oceniających poziom rozwoju społeczno-gospodarczego, konkurencyjność czy atrakcyjność regionów, boryka się ono z wieloma problemami, które w dużym stopniu związane są z niezadowalającym poziomem spójności społeczno-ekonomicznej i przestrzennej. Wiele jednostek terytorialnych w regionie nie posiada silnych, unikalnych przewag konkurencyjnych opartych na zasobach endogenicznych lub ich kombinacji z egzogenicznymi. Dotyczy to nie tylko większości małych miast i obszarów wiejskich, ale również średnich i dużych, z wyłączeniem Wrocławia. Z podobnym problemem borykają się także pozostałe województwa Polski Zachodniej, charakteryzujące się zróżnicowanym poziomem rozwoju na szczeblu wewnątrzregionalnym. Ponadto makroregion jako całość cechuje się zróżnicowaniem przestrzennym pod względem rozwoju i konkurencyjności. Poniżej przedstawiono wybrane wskaźniki obrazujące poziom rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru Polski Zachodniej, w tym pozycję województwa dolnośląskiego – której ocena jest

⁸ W. Kazanecki, *Koncepcja strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Zachodniej – stan przygotowań i perspektywy realizacji*, prezentacja przygotowana w Dziale Strategii Regionalnej, Wydział Polityki Regionalnej, Departament Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, Wrocław maj 2011.

⁹ J. Szlachta, W. Dziemianowicz, P. Nowicka, wyd. cyt., s. 22.

¹⁰ Tamże, s. 24.

¹¹ Tamże, s. 26 i n.

przedmiotem artykułu. Parametry te dotyczą: poziomu PKB *per capita*, produkcji sprzedanej przemysłu, liczby podmiotów gospodarczych (w tym spółek z udziałem kapitału zagranicznego) i organizacji *non profit*, liczby i jakości zasobów ludzkich, w tym pracujących, a także siły nabywczej ludności.

Jak wynika z analizy danych zawartych w tab. 1, w latach 2005 i 2009 tylko dwa województwa – dolnośląskie i wielkopolskie – osiągały poziom wyższy od średniego w kraju pod względem PKB na 1 mieszkańca, natomiast pozostałe znalazły się poniżej średniej. W 2009 r. dolnośląskie było zdecydowanym liderem w badanej grupie regionów, znacznie poprawiając swój wynik w relacji do średniej krajowej w porównaniu z rokiem 2005. Pozostałe województwa makroregionu – w liczbach względnych (w stosunku do średniej krajowej) – straciły, przy czym najniższy spadek wystąpił w województwie wielkopolskim, a największy w lubuskim.

Tabela 1. PKB *per capita* w latach 2005 i 2009 w województwach Polski Zachodniej (Polska = 100)

Województwo	2005	2009
Dolnośląskie	103,3	109,0
Lubuskie	90,2	85,4
Opolskie	82,8	81,7
Wielkopolskie	106,9	106,3
Zachodniopomorskie	92,8	87,9

Źródło: opracowanie własne, na podstawie: *Rocznik Statystyczny Województw*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2007, s. 186–189; *Rocznik Statystyczny Województw*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2011, s. 160–165.

Pod względem produkcji sprzedanej przemysłu województwo dolnośląskie w 2010 r. osiągnęło udział ok. 9% produkcji w kraju (por. tab. 2). Wyższy udział – o niemal 1,5 pp – miało województwo wielkopolskie. Pozostałe regiony charakteryzowały się udziałem od 1,6 do 2,6%. Region dolnośląski zajmował czwartą lokatę w kraju. Główną rolę w strukturze produkcji województwa dolnośląskiego (mierzonej np. udziałem w tworzeniu wartości dodanej czy udziałem pracujących) odgrywały usługi.

Budowa gospodarki opartej na wiedzy wymaga silnego umocowania pod względem potencjału naukowego. W Polsce Zachodniej potencjał ten posiadały przede wszystkim województwa dolnośląskie i wielkopolskie, zdecydowanie wyprzedzając pozostałe pod względem liczby zgłoszonych wynalazków, udzielonych patentów czy zaangażowania w 6. Program Ramowy Badań i Rozwoju Technicznego Unii Europejskiej (por. tab. 3). Województwo dolnośląskie wyróżniało się na tle wielkopolskiego liczbą udzielonych patentów.

Tabela 2. Udział Polski Zachodniej w produkcji sprzedanej przemysłu w 2010 r. (w %, Polska = 100)

Województwo	Udział (w %)	Lokata w kraju
Dolnośląskie	9,1	4
Lubuskie	2,5	11
Opolskie	1,9	15
Wielkopolskie	10,5	3
Zachodniopomorskie	2,6	10
Polska Zachodnia	26,6	–

Źródło: opracowanie własne, na podstawie: *Rocznik Statystyczny Województw...* 2011, s. 58.

Tabela 3. Wybrane osiągnięcia z dziedziny nauki według województw Polski Zachodniej w 2010 r.

Województwo	Wynalazki zgłoszone	Udzielone patenty	Liczba zespołów badawczych w ramach 6. Programu Ramowego Badań i Rozwoju Technicznego Unii Europejskiej
Dolnośląskie	320	146	121
Lubuskie	28	7	10
Opolskie	70	28	12
Wielkopolskie	314	95	172
Zachodniopomorskie	116	35	30
Polska Zachodnia	848	311	345

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Rocznik Statystyczny Województw...* 2011, s. 55 (dane Krajowego Urzędu Patentowego), *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego...*, s. 41 (dane Ministerstwa Rozwoju Regionalnego).

Województwo dolnośląskie przodowało w makroregionie także pod względem podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON (por. tab. 4). Na jego obszarze zlokalizowanych było ok. 34% osób prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, ponad 30% spółek z udziałem kapitału zagranicznego i prawie 28% osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Polsce Zachodniej. Większy udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (ponad 34%) przypadł jedynie na województwo wielkopolskie.

Cały makroregion, z uwagi m.in. na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego oraz położenie przy granicy z Niemcami i Czechami, a przez Bałtyk – ze Skandynawią, należy uznać za obszar atrakcyjny dla inwestorów zagranicznych.

Tabela 4. Podmioty w rejestrze REGON według województw Polski Zachodniej, stan na 31 grudnia 2010 r.

Województwo	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	Osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	
		Ogółem	w tym spółki z udziałem kapitału zagranicznego
Dolnośląskie	235 003	96 244	6 521
Lubuskie	78 324	27 786	2 698
Opolskie	73 772	25 346	1 395
Wielkopolskie	291 948	83 534	5 838
Zachodniopomorskie	170 334	50 071	4 256
Polska Zachodnia	849 381	282 981	20 708

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Rocznik Statystyczny Województw...* 2011, s. 620.

W tab. 5 przedstawiono wybrane parametry obrazujące obecność i aktywność spółek z udziałem kapitału zagranicznego w poszczególnych regionach¹². Kapitał zagraniczny podstawowy zlokalizowany w województwach dolnośląskim i wielkopolskim stanowił prawie 80% kapitału tego typu ulokowanego w Polsce Zachodniej; na region dolnośląski przypadało niemal 40%. Przychody z całokształtu działalności osiągnięte przez podmioty tego typu w województwie dolnośląskim stanowiły ok. 29% w skali makroregionu, przy czym aż 50% przypadało na spółki zlokalizowane w województwie wielkopolskim. W zakresie przychodów ze sprzedaży eksportowej towarów i usług udział dolnośląskiego stanowił ok. 39%, co dawało mu pierwszą lokatę w omawianym makroregionie. Należy zaznaczyć, że spółki z udziałem kapitału zagranicznego w województwach lubuskim, opolskim i zachodniopomorskim, pomimo stosunkowo dużej liczebności np. w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców, charakteryzowały się niższą wartością jednostkową podejmowanych inwestycji, a co za tym idzie – również wartością realizowanych przychodów.

Kolejny element to liczebność organizacji *non profit* jako tych, których funkcjonowanie wzmacnia spójność społeczną i tożsamość obszaru. W tab. 6 przedstawiono udział poszczególnych województw pod względem liczby zarejestrowanych na ich obszarze fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Region dolnośląski z udziałem powyżej 29% był drugi, po wielkopolskim, natomiast pod względem liczby organizacji przypadających na 10 tys. mieszkańców zajmował pierwszą po-

¹² Dane obejmują spółki, które złożyły roczne sprawozdania statystyczne, czyli jest to próba ok. 33% w skali kraju; nie uwzględniają one podmiotów prowadzących działalność m.in. bankową i ubezpieczeniową.

Tabela 5. Spółki z udziałem kapitału zagranicznego – udział województw Polski Zachodniej w wybranych wskaźnikach, stan na 31 grudnia 2010 r. (w %, Polska = 100)

Województwo	Kapitał zagraniczny podstawowy	Przychody z całokształtu działalności	Przychody ze sprzedaży towarów i usług na eksport
Dolnośląskie	39,6	29,0	38,8
Lubuskie	5,2	7,3	10,2
Opolskie	4,4	5,0	4,2
Wielkopolskie	39,1	50,2	36
Zachodniopomorskie	11,7	8,5	10,8
Polska Zachodnia	100,0	100,0	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2010 roku*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2011, s. 37, 76.

Tabela 6. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne według województw Polski Zachodniej, stan na 31 grudnia 2010 r.

Województwo	Udział (w %, Polska Zachodnia = 100)	Liczba podmiotów na 10 tys. ludności
Dolnośląskie	29,2	28,67
Lubuskie	10,0	27,84
Opolskie	9,7	26,44
Wielkopolskie	34,4	28,41
Zachodniopomorskie	16,7	27,87
Polska Zachodnia	100,0	28,13

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Rocznik Statystyczny Województw...* 2011, s. 40.

zycję. Warto podkreślić, że w Polsce Zachodniej liczba organizacji tego typu przypadających na 10 tys. mieszkańców była wyższa od średniej w kraju.

Pracujący w województwie dolnośląskim w 2010 r. (ok. 1,17 mln osób) stanowili blisko 30% pracujących w makroregionie (por. tab. 7). Wyższy udział (ponad 35%) miało jedynie województwo wielkopolskie. Pod względem nowo utworzonych miejsc pracy netto w 2010 r. (wartość uzyskana jako różnica między nowo utworzonymi a zlikwidowanymi miejscami pracy) zdecydowanie przodowało województwo wielkopolskie z wartością dwukrotnie wyższą w porównaniu z dolnośląskim. Może to świadczyć o stosunkowo niskim potencjale rozwoju dolnośląskiego rynku pracy.

Tabela 7. Pracujący i nowo utworzone miejsca pracy netto w podmiotach według województw Polski Zachodniej, stan na 31 grudnia 2010 r.

Województwo	Pracujący według BAEL w wieku 15 lat i więcej (w tys., przeciętnie rocznie)	Pracujący (w %, Polska Zachodnia = 100)	Nowo utworzone miejsca pracy w ciągu roku netto (w tys.)
Dolnośląskie	1 170	29,6	12,2
Lubuskie	441	11,2	3,1
Opolskie	373	9,4	3,8
Wielkopolskie	1 387	35,1	24,6
Zachodniopomorskie	582	14,7	3,7
Polska Zachodnia	3 953	100,0	48

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Rocznik Statystyczny Województw...* 2011, s. 293, 300.

Tabela 8. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. ludności według województw Polski Zachodniej, stan na 31 grudnia 2010 r.

Województwo	Przyrost naturalny	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały
Dolnośląskie	-1,0	0,5
Lubuskie	1,4	-0,5
Opolskie	-0,7	-1,7
Wielkopolskie	2,9	0,4
Zachodniopomorskie	0,5	-0,6
Polska Zachodnia	0,9	-0,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Rocznik Statystyczny Województw...* 2011, s. 41–42.

Według stanu na koniec 2010 r., trzy województwa (lubuskie, wielkopolskie i zachodniopomorskie) osiągnęły dodatni przyrost naturalny na 1 tys. mieszkańców. W regionie dolnośląskim przyrost naturalny (-1 na 1 tys. mieszkańców) był najniższy. Z kolei dodatnie saldo migracji na 1 tys. mieszkańców odnotowano jedynie w dwóch regionach: dolnośląskim i wielkopolskim (por. tab. 8). Województwo dolnośląskie posiadało stosunkowo duży potencjał ludzki, ale wynikający przede wszystkim z napływu ludności, nie zaś z przyrostu naturalnego.

Udział absolwentów szkół wyższych kończących studia w województwie dolnośląskim stanowił ok. jednej trzeciej w makroregionie, natomiast udział studentów studiujących na kierunkach matematycznych, przyrodniczych i technicznych wśród studiujących w regionie był najwyższy w województwie dolnośląskim i wyniósł po-

nad 28% wobec ok. 19% w wielkopolskim i od 20% do poniżej 25% w pozostałych regionach¹³.

Biorąc pod uwagę siłę nabywczą ludności mierzoną przeciętnym miesięcznym dochodem rozporządzalnym do dyspozycji na 1 osobę, należy zauważyć, że była ona najwyższa w województwie dolnośląskim. W 2010 r. dochód ten wyniósł prawie 1195 zł, podczas gdy w województwie opolskim zaledwie 1058 zł, w wielkopolskim ok. 1092 zł, w lubuskim mniej niż 1110 zł, a w zachodniopomorskim ok. 1137,5 zł¹⁴. Wśród analizowanych regionów przeciętny miesięczny rozporządzalny dochód na 1 osobę wyższy od średniego w Polsce cechował jedynie województwo dolnośląskie. Z kolei liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców była najwyższa w województwie lubuskim (70 osób), a najniższa w opolskim (43 osoby); w województwie dolnośląskim było to ponad 47 osób¹⁵.

4. Zakończenie. Potencjalne korzyści ze współpracy

Jak przedstawiono w artykule, obszar Polski Zachodniej jest zróżnicowany przestrzennie pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego. W większości analizowanych kategorii regiony wiodące to dolnośląski i wielkopolski, choć wewnątrz nich także występują znaczne dysproporcje rozwojowe. Integracja Polski Zachodniej z jednej strony ma ułatwić przewyżnianie ich przyczyn, a z drugiej wspierać obszary wysoko rozwinięte, którymi są głównie metropolie. Inicjatorzy porozumienia mają nadzieję na czerpanie korzyści z pomocy zewnętrznej (zwłaszcza unijnej i krajowej) skierowanej zarówno do obszarów problemowych, jak i obszarów strategicznej interwencji (wysokiej szansy).

Eksperci zauważają, że przygotowanie i wdrażanie Strategii oraz wspólne aplikowanie o zewnętrzne środki pomocowe może pozwolić na wyeksponowanie potencjalnych możliwości rozwojowych Polski Zachodniej dzięki programowaniu na poziomie makroregionalnym¹⁶. Należy podkreślić, że województwo dolnośląskie, a przede wszystkim Wrocław i jego najbliższe otoczenie, obok wielkopolskiego (zwłaszcza Poznania z obszarem metropolitalnym), jest głównym „motorem” rozwoju społeczno-gospodarczego, konkurencyjności i innowacyjności makroregionu Polski Zachodniej.

Jak wynika z raportu regionalnego sporządzonego na potrzeby Strategii, województwo dolnośląskie przewiduje wspólną realizację zadań publicznych, głównie

¹³ *Rocznik Statystyczny Województw*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2011, s. 413, 415.

¹⁴ Tamże, s. 329.

¹⁵ Tamże, s. 448.

¹⁶ K. Fedro, *Analiza SWOT zachodniej Polski*, publikacja z 21.03.2011, <http://lubuskie.pl> (13.07.2011).

w zakresie: bezpieczeństwa energetycznego, ochrony przed klęskami żywiołowymi, w tym ochrony przeciwpowodziowej, infrastruktury transportowej, usług medycznych, ośrodków kształcenia akademickiego oraz badań naukowych¹⁷. Warto zwrócić uwagę na możliwość realizowania takich przedsięwzięć w formule partnerstwa publiczno-prywatnego. Polska Zachodnia to obszar atrakcyjny dla inwestorów, w tym zagranicznych. Charakteryzuje go także stosunkowo wysoki poziom przedsiębiorczości, m.in. rozwoju mikroprzedsiębiorstw, jak również organizacji *non profit*. Jednakże wciąż istnieje problem niewykorzystanych zasobów ludzkich, zwłaszcza osób wykonujących pracę prostą (jest on istotny w województwie dolnośląskim) – działania strategiczne powinny w większym stopniu uwzględniać możliwości stymulacji regionalnych rynków pracy. Kolejny obszar, w którym województwo mogłoby pozyskać szersze wsparcie, to rewitalizacja terenów zdegradowanych, w tym małych i średnich miast. Należy także położyć większy nacisk na pozyskanie pomocy dla rozwoju infrastruktury turystycznej w regionie, a także stworzenie i promocję produktu turystycznego wspólnego dla Polski Zachodniej lub poszczególnych grup regionów w jej obrębie.

Integracja makroregionu może przyczynić się do poprawy konkurencyjności województwa dolnośląskiego także w wymiarze międzynarodowym (europejskim i światowym). Jednocześnie równolegle należy podejmować zdecydowane działania zmierzające do szerszego włączania się w interdyscyplinarne sieci powiązań ponadnarodowych. Trzeba również dbać o rozwój współpracy w ramach województw Polski Południowej, której integracja, pod wpływem procesów gospodarczych i społecznych, postępuje samoistnie.

Literatura

- Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2010 roku*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2011.
- Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Komunikat Komisji, KOM(2010) 2020, wersja ostateczna, Bruksela, 3 marca 2010.
- Fedro K., *Analiza SWOT zachodniej Polski*, publikacja z 21.03.2011, <http://lubuskie.pl> (13.07.2011).
- Kazanecki W., *Koncepcja strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Zachodniej – stan przygotowań i perspektywy realizacji*, prezentacja przygotowana w Dziale Strategii Regionalnej, Wydział Polityki Regionalnej, Departament Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, Wrocław, maj 2011.
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: regiony, miasta, obszary wiejskie, dokument przyjęty przez Radę Ministrów 13 lipca 2010 r., Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 13 lipca 2010.

¹⁷ Szerzej: J. Zaleski, T. Korf, G. Lisowiec, *Raport regionalny: województwo dolnośląskie*, Wrocław, kwiecień 2011, polskazachodnia2020.pl/ekspertyzy.html (6.11.2012).

- Porozumienie w sprawie podjęcia wspólnych prac nad strategią i programem operacyjnym rozwoju Polski Zachodniej*, Szczecin, 26 sierpnia 2010.
- Rocznik Statystyczny Województw*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2007.
- Rocznik Statystyczny Województw*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2011.
- Strategia Rozwoju Kraju 2007–2015, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, listopad 2006.
- Szlachta J., Dziemianowicz W., Nowicka P., przy współpracy Urzędów Marszałkowskich Województw Dolnośląskiego, Lubuskiego, Opolskiego, Wielkopolskiego i Zachodniopomorskiego, Założenia Strategii Rozwoju Polski Zachodniej, polskazachodnia2020.pl/ekspertyzy.html (6.11.2012).
- Zakrzewska-Półtorak A., *Rozwój regionalny w globalizującej się gospodarce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2012.
- Zaleski J., Korf T., Lisowiec G., *Raport regionalny: województwo dolnośląskie*, Wrocław, kwiecień 2011, polskazachodnia2020.pl/ekspertyzy.html (6.11.2012).

LOWER SILESIA VOIVODESHIP IN THE WESTERN POLAND INTEGRATION INITIATIVE

Summary: The aim of this paper is to assess the position of Lower Silesian Voivodeship compared to other regions of western Poland and identify potential opportunities to improve its competitiveness through the participation in this initiative. Apart from Lower Silesia, the concept of western Polish macro-region involved Lubuskie, Opolskie, Wielkopolskie and Zachodniopomorskie Voivodeships. This initiative is so called bottom-up, emerging from regional self-governed authorities. It is to contribute to the ease of obtaining external assistance for the implementation of joint projects and to strengthen cooperation and consequently to enhance the competitiveness and attractiveness of the macro-region in terms of international dimension.

Keywords: Lower Silesian Voivodeship, western Poland, strategy, spatial integration and cooperation.